

КӘСІБИ БУХГАЛТЕРЛЕР ҮШІН НЕГІЗГІ КӘСІБИ ДАҒДЫЛАР

*Баймолдина С.Ж., экономика ғылымдарының магистрі
аға оқытушы Қазақ Автомобиль және Жол институты*

Кәсіби бухгалтерлер техникалық және функционалдық дағдыларды, ұйымдастырушылық және іскерлікті басқару дағдыларын, жеке дағдыларды, қарым-қатынас және тұлғааралық дағдыларды, әртүрлі интеллектуалды дағдыларды және кәсіби пайымдау дағдыларын қоса алғанда, бірқатар дағдыларға ие болуы керек.

Қабілет – бұл жеке тұлғалардың өз рөлдерін орындауға мүмкіндік беретін сапалары, ал құзыреттілік – нәтижелі әрекеттің нақты көрсетілуін білдіреді. Қабілеттілік адамның жұмыс орнында сауатты орындай алатынын көрсетеді.

Қабілеттерге мәселе бойынша білім жатады; арнайы және функционалдық дағдылар; мінез-құлық дағдылары; интеллектуалдық қабілеттер (соның ішінде кәсіби пайымдау); және кәсіби құндылықтар, этика және көзқарастар. Басқа әдебиеттерде бұл ұғымдар кейде құзыреттілік, қабілеттілік, қабілеттілік, негізгі дағдылар, негізгі дағдылар, іргелі дағдылар мен құндылықтар, көзқарастар, сипаттамалар, жалпы сапалар және жеке қасиеттердің салалары деп аталады.

Кәсіби бухгалтерлік білім беру бағдарламасының оқытушылары халықаралық бухгалтерлік кәсіптің де, жеке кәсіби бухгалтерлердің де өзгеретін қажеттіліктерін ескеруі керек.

Қазіргі уақытта бухгалтерлердің негізгі кәсіби дағдыларын атап өту қажет :

✓ бухгалтерлік есеп стандарттарын білу: ХҚЕС (Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары), GAAP (жалпы қабылданған бухгалтерлік есеп принциптері) және басқа стандарттар ;

✓ қаржылық деректерді талдау, тенденциялар мен ауытқуларды анықтау мүмкіндігі;

✓ бюджеттерді құру, бақылау және басқару тәжірибесі;

✓ ішкі және сыртқы аудитті жүргізу мүмкіндігі;

✓ Oracle , 1С, QuickBooks және басқаларын білу ;

✓ формулалармен, жиынтық кестелермен, макростармен және басқа Excel функцияларымен жұмыс істеу мүмкіндігі ;

✓ тәжірибе жұмыс ERP жүйелерімен (Кәсіпорын ресурстарын жоспарлау).

Біліктілікке дейінгі білім беру кезінде оқыту әдістемесі студенттерді біліктілік алғаннан кейін өз бетінше білім алу әдістерімен таныстыруға бағытталуы керек. Мұғалімдер өз мәдениеттерінде ең тиімді әдістерді қолдана алады. Дегенмен, мұғалімдерді оқыту үдерісіне оқушылардың белсенді қатысуын көздейтін оқыту әдістерінің кең ауқымын пайдалану үшін оқыту және ынталандыру қажет болуы мүмкін және мыналарды қамтиды:

a) жағдаяттық тапсырмаларды, жобаларды және жұмыс жағдайларын модельдеудің басқа құралдарын пайдалану;

b) топтық жұмыс;

c) оқыту әдістері мен материалдарын кәсіби бухгалтер жұмыс істейтін өзгермелі ортаға бейімдеу;

d) студенттер өз бетімен білім алуы және біліктілікке ие болғаннан кейін осы дағдыларды меңгеруі үшін өздігінен білім алуға ынталандыратын оқу бағдарламасын пайдалану;

e) техникалық және электрондық оқыту құралдарын пайдалану;

f) студенттерді оқу процесіне белсенді қатыстыру;

g) кәсіби бухгалтерлерден талап етілетін білім, дағдылар мен кәсіби құндылықтар, этика мен қарым-қатынастардағы өзгерістерді көрсететін өлшеу және бағалау әдістерін пайдалану;

h) кәсіби талаптарға тән көп қырлы және күрделі жағдайларды шешу үшін әртүрлі тақырыптар мен пәндер бойынша білімдерді, дағдыларды, кәсіби құндылықтарды, этиканы және көзқарастарды біріктіру;

i) Тиісті ақпаратты анықтауға көмектесетін проблемаларды анықтауға және шешуге назар аудару, логикалық баға беру және нақты қорытындылар жасау;

j) зерттеу нәтижелерін зерттеу; және де

k) студенттерде кәсіби скептицизм мен кәсіби пайымдауды дамыту.

Оқу бағдарламалары студенттерге белгілі бір жағдайды талдауды қашан талап ететінін көрсету керек: не жақсы болды, не дұрыс болмады және болашақта ұқсас жағдайларда қандай тәсілді қолдану керек.

Бұл оқыту әдістерінің барлығын тек оқу орындарында ғана емес жүзеге асыруға болады. Білім мен практикалық тәжірибені біріктіру студенттердің алған білімдерін қолдана алуы үшін нақты жұмыс жағдайларының мысалдарын қолдану арқылы пайдалы болуы мүмкін. Жақсы құрылымдалған жұмыс орнында оқыту бағдарламасы қажетті тәжірибені қамтамасыз ете алады. Дала тәжірибесімен айналысатын супервайзерлер, тәлімгерлер және басқалар далалық тәжірибелерді жобалаудың ең тиімді әдісіне үйретілуі керек.

Басқа оқыту әдістеріне мыналар жатады:

a) кеңсе жағдайында топпен жұмыс істеу;

б) мәселелерді шешу кезінде әртүрлі тақырыптарда және практикалық жағдайларда қарастырылатын кәсіби білімдерді, кәсіби дағдыларды және кәсіби құндылықтарды, этика мен көзқарастарды біріктіру; және де

в) оқу құралы ретінде аяқталған жұмысты рефлексия және талдау.

Үздіксіз білім алудың негізін құру үшін кәсіби құзыреттілікке қажетті кәсіби білімнің, кәсіби дағдылар мен кәсіби құндылықтардың, этика мен көзқарастардың базасы болуы керек. Студенттерге мұндай іргетас беру кәсіби бухгалтердің білім беру бағдарламасының, сондай-ақ практикалық тәжірибенің басты бағыты болуы керек. Профессорлар мен ғалымдар бағдарламалардың өзектілігі мен логикалық сәйкестігін қамтамасыз ету үшін жұмыс берушілермен жиі жұмыс істеуі керек.

Әдебиет:

1. Кәсіби бухгалтерлерге арналған халықаралық білім стандарттары (IFAC, Білім комитеті, қазан 2003 ж.) / International Education Standards for Professional Accountants.

УДК 378.14:316.6

**ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ: НОВІ ПІДХОДИ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ**

*Болдовська К.П., к.е.н., доцент
Перунова О.М., к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Однією з важливих задач сучасної системи вищої освіти є формування соціальної відповідальності майбутніх фахівців, що постає як критично необхідний компонент підготовки здобувачів до професійного життя в умовах глобалізації та посилення етичних вимог суспільства.